

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	Enn 2023	TA 2024 ltk	TS 2025	TS 2026	TS 2027
1000 €								
Toimintatuotot	4 801	4 433	4 433	4 133	4 036	4 036	4 036	4 036
Myyntituotot	1 578	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650
Maksutuotot	1 418	1 393	1 393	1 093	1 093	1 093	1 093	1 093
Tuet ja avustukset	1 719	1 332	1 332	1 332	1 235	1 235	1 235	1 235
Muut toimintatuotot	86	59	59	59	59	59	59	59
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-52 972	-53 970	-54 570	-54 632	-55 940	-57 123	-57 980	-58 852
Henkilöstökulut	-26 422	-27 225	-27 825	-27 891	-28 684	-29 338	-29 922	-30 518
Palvelujen ostot	-9 781	-9 909	-9 909	-9 904	-10 003	-10 103	-10 204	-10 306
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 187	-1 055	-1 055	-1 055	-1 054	-1 065	-1 075	-1 086
Avustukset	-2 939	-2 736	-2 736	-2 736	-2 918	-3 203	-3 230	-3 258
Muut toimintakulut	-12 643	-13 046	-13 046	-13 046	-13 281	-13 414	-13 548	-13 683
Toimintakate	-48 171	-49 537	-50 137	-50 499	-51 904	-53 087	-53 944	-54 816
Vuosikate	-48 171	-49 537	-50 137	-50 499	-51 904	-53 087	-53 944	-54 816
Poistot ja arvonalentumiset	-559	-470	-470	-470	-470	-547	-547	-547
Suunnitelman mukaiset poistot	-559	-470	-470	-470	-470	-547	-547	-547
Tilikauden tulos	-48 730	-50 007	-50 607	-50 969	-52 374	-53 633	-54 491	-55 363
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-48 730	-50 007	-50 607	-50 969	-52 374	-53 633	-54 491	-55 363
Vyörytyserät	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Vyörytystuotot								
Vyörytyskulut	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Kustannuslaskennalliset erät								
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-50 794	-52 680	-53 359	-53 721	-55 127	-56 386	-57 243	-58 115
Toimintakulujen muutos %		2 %	3 %	0 %	3 %	2,1 %	1,5 %	1,5 %
Toimintakatteen muutos %		3 %	4 %	1 %	4 %	2 %	2 %	2 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus. Yhteisten palveluiden keskeinen tavoite vuodelle 2024 on vuonna 2023 tehdyn strategisen tilaselvityksen toimenpiteiden edistäminen. Lisäksi tulosalueella panostetaan toisen asteen koulutuksen omistajaohjauksen kehittämiseen. Palvelualue ryhtyy myös toteuttamaan Lapsiystävällisen kunnan toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttöönotossa.

Palvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdessä tekemään ennaltaehkäisevään työhön panostetaan edelleen ja kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin työtä

Mäntsälän kunta, Toimialan nimi

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194

www.mantsala.fi

vahvistetaan panostamalla elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen toiminnan kehittämiseen. Hyvinvointialueen toiminnasta heijastuu edelleen riskejä varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelujen toteutumiseen lain edellyttämällä tavalla pätevän henkilöstön saatavuusongelmien takia. Jos hyvinvointialue ei onnistu ratkaisemaan henkilöstöongelmia, päiväkotien ja koulujen tehtävä vaikeutuu huomattavasti.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on jälleen kääntynyt Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskuun. Palvelualueella jatketaan palveluiden mitoituksen tarkastelua yhdessä teknisten palveluiden kanssa.

Varhaiskasvatusmaksujen pienentäminen ja elinkustannusten nousu vaikuttavat voimakkaasti yksityiseen varhaiskasvatukseen ja riskienhallinnan takia varhaiskasvatuksen talousarviossa on mukana palvelusetelin käyttöönotto vuoden 2024 aikana. Tällä panostuksella taataan yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytykset. Varhaiskasvatuksessa käyttöönotettu lapsen tuen malli tuo paineita henkilökuntamäärän kasvuun suunnitelmakaudella ja edellyttää tulevaisuudessa lisäpanostuksia osaavaan henkilöstöön.

Toiselle asteelle ulottuneen oppivelvollisuuskoulutuksen ensimmäinen ikäluokka valmistuu lukuvuonna 2023–2024 ja vuoden 2024 aikana arvioidaan muutoksen vaikutuksia. Arviointi kohdistuu Mäntsälän kunnan järjestämään lukiokoulutukseen ja Keudan kanssa keskustellaan myös tutkintoon valmistavan koulutuksen arvioinnista.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi myös valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Yleinen työvoiman saatavuuden heikkeneminen tuo haasteita koko palvelualueelle lyhytaikaisten sijaisten saantiin. Näitä riskejä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa kehittämällä rekrytointia, panostamalla koko palvelualueella johtamisen kehittämiseen ja huolehtimalla siitä, että henkilöstön palkkauksessa ei jäädä jälkeen maakunnan yleisestä palkkatasosta.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset									
1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	Enn 2023	TA 2024 Itk	KS 2023	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot									
Toimintakulut	-547	-450	-450	-448	-513		-523	-534	-544
Toimintakate	-547	-450	-450	-448	-513		-523	-534	-544
Toimintakulujen muutos %		-18 %	-18 %	0 %	14 %	-100 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		-18 %	-18 %	0 %	14 %	-100 %	2 %	2 %	2 %

Opetuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella
Opetuspalvelut tarjoavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Vuoden 2024 toiminnan painopisteet

Arjen turvallisuutta ja hyvinvointia vahvistavia painopisteitä ovat väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemisen ja siihen puuttumisen toimenpideohjelman mukainen toiminta sekä koulujen turvallisuuskansion käytettävyyden edistäminen turvallisuuden johdossa, rehtoreilla, henkilöstöllä sekä oppilailla. Oppilaiden koulupudokkuutta ennalta ehkäisevät ja siihen puuttuvat toiminnot, joista keskeisimpänä ovat kouluun kiinnittymisen tukeminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja poissaolojen ehkäiseminen. Tavoitteena on edistää poissaolojen osalta tiedolla johtamista sekä systemisen työotteen kautta selvittää poissaolojen ja kouluakäymättömyyden juurisyitä. Samanaikaisesti toimintakulttuuria ohjataan vahvistamaan koululäsnäoloa edistäviä toimenpiteitä ja kehitetään joustavan perusopetuksen järjestämismuotoja. Hyökännummen koululla pilotoitavan Prokoulu-toimintamallin, eli käyttäytymisen ongelmien ennaltaehkäisemiseen kehitetyn koko koulun toimintamallin laajentamista muihin kouluihin edistetään.

Yhteisöllisyyttä ja oppilaiden sekä huoltajien osallisuutta vahvistetaan mahdollisuuksien mukaan kaikessa kouluarjessa. Keskeisinä kohteina ovat lukuvuosisuunnitteluun, järjestyssääntöihin, monilaisiin oppimiskokonaisuuksiin ja harrastamisen Mäntsälän malliin osallistaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen käyttöä opetuksessa edistetään paikallisen opetussuunnitelman vuosikellon mukaisesti. Henkilöstöä tukevana toimenpiteenä kehitetään sisäisen intranetin sisältöjä vastaamaan nykyistä paremmin henkilöstön tarpeita.

Toimintatapoja halutaan kehittää ketterästi ja tuloksellisesti. Äidinkielen ja matematiikan perustaitojen vahvistamisen tavoitteet näkyvät kehittämistyössä ja valmisteltavan tuntijaon sisällöissä. Henkilökunnan osaamista tukevaa koulutussuunnittelua vahvistetaan. Vuosiluokkien 6 ja 9 oppilaat vierailevat Lahden yritys kylässä lv. 2023–2024 aikana. Hyvinvointityön johtamista tuetaan koulukohtaisen hyvinvointityön työvälineen käyttöönotolla ja kehittämisellä. Lapsen kasvun polku eri palvelutuotannon vaiheissa tunnistetaan ja työvälineen soveltuvuutta tarkastellaan. Koulussa tapahtuvaa nuorisotyötä vahvistetaan lisäämällä sisäistä yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa. Etäopetuksen järjestämistavat nähdään kehittämistyössä mahdollisuutena.

Lukion vetovoimaisuutta edistetään. Lähtökohtana on lukion opetussuunnitelman 2021 kehittäminen ja ainerajat ylittävien kokonaisuuksien suunnittelu. Tavoitteena on, että kaikki Mäntsälän yläkoulujen oppilaat käyvät lukiolla tutustumassa. Vuorovaikutuksen lisäämiseksi hyödynnetään yleisiä tiloja oppituntien aikana ja annetaan mahdollisuus tilojen hyödyntämiseen myös oppituntien ulkopuolella. Lukion johtamisjärjestelmä ja tiimirakenne toteuttavat yhteisöllisen johtamisen periaatteita. Opiskelijoiden osallisuutta päätöksentekoon lisätään niin, että opiskelijat osallistuvat myös opettajien muodostamien tiimien työskentelyyn. Opiskelijoiden edustus on

mukana johtoryhmän ja opiskeluhoitoryhmän kokouksissa. Lukion mahdollista suuntautumista tarkastellaan. Tarkastelun näkökulmina ovat Luma, kansainvälisyys sekä talous.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2027

Palvelualueen strategisen tilaselvityksen mukaiset ratkaisut vaikuttavat opetuspalveluiden palvelutuotantoon. Myllymäen koulurakennusta koskevat asiat ratkaistaan. Rakentamisratkaisussa huomioidaan toiminnallinen yhtenäisyys hallinnollisesti yhtenäisen Ehnroosin koulun kanssa. Tavoitteena on saavuttaa keskustan alueella kahden yhtenäiskoulun malli yhdessä Riihenmäen koulun kanssa. Sääksjärven koulun vanhimman rakennuksen luokkatilat ovat pois opetuskäytöstä, koviin materiaalien käsityötilaa lukuunottamatta. Pihalla toimii parakkirakennus yhden luokan tarpeita varten.

Valtioneuvoston asetuksen 19.1.2023 mukaisesti B1-kielen (ruotsi) vuosiviikkotuntimäärää lisätään kaikille yhteisen opetuksen osalta yhdellä vuosiviikkotunnilla, jolloin oppiaineen opetuksen vähimmäismäärä nousee kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin. Lisäys kohdennetaan 7. vuosiluokalle 1.8.2024 lukien. Yhden vuosiviikkotunnin lisääminen lisää palkka- ja oppimateriaalikustannuksia sekä edellyttää paikallisen opetussuunnitelman ja tuntijaon päätöksentekoa. Lisäksi 1.8.2023 aloitettu A2-kielen opetustarjonta laajenee uudella ikäluokalla.

Opetuspalveluiden toimintaa kehittäviä hankkeita

Keskeisiä valtionavustuksella kehitettäviä kohteita ovat koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, kerhotoiminta, covid19 sekä kielitietoisuuden opetuksen kehittäminen. Toimenpiteitä jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseen sekä sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen ja häirintään vahvistetaan. Opetuspalvelut hakee valtionavustusta yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistamiseen ja kehittämiseen vuosille 2024-2025.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Henkilöstön ja muodollisesti kelpoisen henkilöstön saatavuuden vaikeudet vaikuttavat tavoitteiden saavuttamiseen. Hallitusohjelman toteuttaminen ei näy vielä päätöksenteossa, joten kesken toimintavuoden tulevat ratkaisut lisäävät riskiä talouden ja tavoitteiden hallinnan osalta. Esimerkiksi erityisopetusta koskevat kehittämistoimet sekä hallitusohjelman mukaiset hankehaut ovat vielä avoimia. Oppilaiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin kasvavat tarpeet edellyttävät toimivaa opiskeluhoiltoa ja erikoissairaanhoidon palveluketjua. Puutteet heijastuvat oppilaiden, perheiden ja koulun arkityöhön. Ryhmämuotoisen ja integroidun valmistavan opetuksen tarpeen arviointi nähdään haastavana mahdollisesti nopeasti muuttuvan palvelutarpeen myötä. Tämä heijastuu sekä rekrytointiin, osaavan henkilöstön saatavuuteen ja kouluttamiseen sekä kustannusten muodostumiseen.

Opetuspalvelut	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	Enn 2023	TA 2024 Itk	KS 2023	TS 2025	TS 2026	TS 2027
1 000 €									
Toimintatuotot	3 085	2 615	2 615	2 615	2 518		2 364	2 364	2 364
Toimintakulut	-34 241	-33 817	-34 117	-34 148	-34 774		-35 296	-35 825	-36 363
Toimintakate	-31 156	-31 203	-31 503	-31 533	-32 257		-32 932	-33 462	-33 999
Toimintakulujen muutos %		-1 %	0 %	0 %	2 %	-100 %	1 %	1 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		0 %	1 %	0 %	2 %	-100 %	2 %	2 %	2 %

Mäntsälän kunta, Toimialan nimi

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194
www.mantsala.fi

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen huoltajien ja kasvuympäristön muiden toimijoiden kanssa lapsen hoidon, tukevat pedagogisesti lapsen kasvua sekä edistävät lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutuvat henkilöstön, lasten, huoltajien ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden.

Painopisteenä varhaiskasvatuksessa toimintakautena 2023–2024 on strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti osallisuus ja digitaalisten taitojen kehittäminen sekä päiväkotien varajohtajuuden vahvistaminen.

Tavoitteena on lisätä lasten ja henkilöstön osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa, lisäksi tavoitteena on lisätä henkilöstön digitaitoja koulutuksen avulla sekä lisäämällä digitaalisia laitteita. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vastata lakimuutoksen vaatimaan lapsen tukeen mahdollisella resurssien lisäämisellä ja erityisvarhaiskasvatusta kehittämällä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa kehitetään ja vahvistetaan johtajuus järjestelyjä muuttamalla varajohtajuuksia apulaisjohtajiksi.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2024 varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen toteutumiseen vaikuttavat monet vuoden 2022 lakimuutokset. Varhaiskasvatustilanteen täsmennys henkilöstön mitoittamiseen liittyy vuonna 2021 vaikuttaneeseen, että suhdeluvuista ei voida poiketa henkilöstöstä johtuvista syistä. Tämä on lisännyt tarvetta sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden palkkaamiseen.

Varhaiskasvatustilanteeseen tuli vuonna 2022 täsmennyksiä lapsen tukeen liittyy. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista sekä tuen päätöksen antamisesta. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki tulee vahvistua lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan. Tukea vahvistettiin kolmitasoisesti (yleinen – tehostettu - erityinen tuki). Tuki tulee toteuttaa inklusiivisesti, jolloin kasvaa paine lisätä henkilöstön määrää päiväkoteihin. Lakiuudistuksen vaikutukset ovat lisänneet tarvetta hallintoon, erityisvarhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä lisännyt avustajien tarvetta ryhmässä. Samaan aikaan hankerahoitus varhaiskasvatuksessa pieneni eli kunnan oma rahoitusosuus on kasvanut. Lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutokset alentavat varhaiskasvatuksen tuloja edelliseen vuoteen verrattuna.

Opiskeluhoitoon lainsäädännön muutosten vuoksi päivitettiin Mäntsälän kunnan esiopetussuunnitelma 2023 ja uutta opiskeluhoitosuunnitelmaa noudatetaan myös vuonna 2024. Mäntsälän kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin vuonna 2023 ja varhaiskasvatuksen osalta lakimuutokset otetaan huomioon toiminnassa vuonna 2024.

Yhdeksi liikkuvan perhekeskuksen perheiden kohtaamispaikaksi Mäntsälässä on nimetty Metsätontun perhetupa. Perhetuvassa sijaitsee kerhotoiminta lapsille ja avoin toiminta lapsille ja huoltajille. Avoin varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä mm seurakunnan, Keski-uudenmaan hyvinvointialueen ja eri järjestöjen kanssa. Perhetupa siirtyi syksyllä 2023 entisen Onnilanrinteen

päiväkodin tiloihin, jolloin saatiin toimivammat ja monipuolisemmat tilat perhekeskustoiminnalle. Vaikuttamistoimielimistä lapsi- ja perheasiainneuvosto toimii varhaiskasvatuksen ohjauksessa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen 1.3.2023 muutoksen myötä useamman perheen kohdalla ero kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen kustannusten välillä kasvoi merkittävästi. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän nostopaineet eivät ole poistuneet, vaikka keväällä 2023 nostettiin yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisille toimijoille. Palvelusetelin käyttöönoton myötä voidaan perheitä tukea sekä taloudellisesti että heidän valinnan mahdollisuuksissaan. Lisäksi palvelusetelin käyttöönotto ehkäisee riskiä asiakasmaksujen noususta yksityisten päiväkotien asiakasmaksuissa ja täten asiakkaiden siirtymistä kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Kolmen varajohtajan tehtävänkuvan muuttaminen apulaisjohtajaksi tukee Mäntsälän varhaiskasvatuksen johtajuuden kehittämistä. Apulaisjohtaja tukee ryhmien pedagogiikkaa ja hoitaa erikseen nimetyt vastuutehtävät. Näin päiväkodin johtajalle jää aikaa henkilöstön ja pedagogiikan johtamiseen koko yksikön osalta.

Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä vaihtuu vuoden 2024 aikana. Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä pitää sisällään lasten sijoitus- ja maksupäätökset, lasten hoitoaikojen seurannan, asiakasmaksujen muodostamisen, lasten läsnäolojen seurannan, henkilöstön työajankirjaukset, lasten ja perheiden tietojen viennin Vardaan, perhepäivähoidon työajan seurannan ja ateriakorvausten maksutukseen liittyviä toimintoja sekä yksityisille palveluntuottajille maksettavien korvausten muodostamisen laskutukseen sekä päätöksenteon. Uuden ohjelman myötä on mahdollista saada käyttöön tarvittavia toimintoja, joita nyt ei ole käytössä, kuten perhepäivähoidon ateriakustannusten laskemisen, sähköisen viestinnän perheiden kanssa (kuten Wilma) lisäksi on mahdollista luopua erillisestä työajanseurantaohjelmasta Titaniasta.

Henkilöstön koulutukset painottuvat vuonna 2024 Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen strategisten tavoitteiden mukaisesti sekä varajohtajuutta kehittävästi.

Hankkeet

Tasa-arvohanke jatkuu osana Oikeus Oppia kehittämisohjelmaa vuosille 2023–2024. Tavoitteen on tasa-arvoisuuteen, yhden vertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Hankkeella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen.

Riskit tavoitteiden saavuttamiseksi

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella on haasteena erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä tulee hallita yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuspalvelut									
1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	Enn 2023	TA 2024 Itk	KS 2023	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	1 274	1 335	1 335	1 035	1 035		1 246	1 246	1 246
Toimintakulut	-15 009	-16 091	-16 391	-16 172	-16 959		-17 549	-17 804	-18 062
Toimintakate	-13 734	-14 756	-15 056	-15 137	-15 924		-16 303	-16 558	-16 816
Toimintakulujen muutos %		7 %	9 %	-1 %	3 %	-100 %	3 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		7 %	10 %	1 %	6 %	-100 %	2 %	2 %	2 %

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita.

Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Jatkuvan oppimisen vaatimus ja uudet työtavat mm. uudet ohjelmat sekä koulutetun henkilöstön saaminen, väestön vanheneminen ja monikulttuurisuus edellyttävät uusien toimintatapojen miettimistä. Järjestöjen ja yhdistysten vapaaehtoisten työntekijöiden ikääntyminen vaikuttaa suoraan kolmannen sektorin osallistumiseen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyöhön.

Hyvinvointialueen ja kunnan keskinäiseen työn - ja vastuunjaon selkiyttäminen auttaa kehittämään kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin ennaltaehkäisevää työtä.

Vuoden 2024 painopisteitä ohjaavat kunnan strategia ja päivitetty hyvinvointisuunnitelma 2022–2025. Hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden toteutumisesta tiedotetaan säännöllisin väliajoin kunnan johtoryhmää, hyvinvointilautakuntaa ja toiminnan edistyminen tuodaan esille osavuosikatsausten yhteydessä.

Mäntsälän kunnan saamalla perintörahoilla mahdollistui määräaikaisten työntekijöiden palkkaaminen senioriohjaukseen ja kaikenikäisten kuntalaisten ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön. Senioriohjaajan työn tavoite on edistää ikäihmisten hyvinvointia, omatoimisuutta, osallisuutta ja kotona asumista.

Kuntalaisten hyvinvointia tuetaan myös ostamalla 15 000 eurolla/vuosi Hyvinkään Perheasiain neuvottelukeskuksesta lähivastaanottopalvelu Mäntsälään kaksi kertaa kuukaudessa. Tämä palvelu toteutetaan yhdessä Mäntsälän evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa.

Kunnan avustusjärjestelmän päivittäminen jatkuu samoin sähköisen hakemisen valmistelu. Koko kunnantasolla tilavarausjärjestelmän uusimisen myötä huomioidaan tilojen harrastus-/kokouskäyttö.

Kaikenikäisten digiosaamisen vahvistaminen on yksi hyvinvointisuunnitelman kärkiteemoista ja tavoitteena on vahvistaa mm. ikäihmisten digiosaamista tulevana vuonna yhdessä kirjaston, kansalaisopiston, senioriohjaajan ja kolmannen sektorin kanssa yhdessä.

Kirjasto on aktiivinen kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen lukutaidon, digi- ja kansalaistaitojen, osallisuuden, luotettavan ja ajantasaisen tiedonhankinnan sekä hyvinvoinnin vahvistaja. Kirjasto tarjoaa sisällöltään ja muodoiltaan monipuolisia aineistoja, matalan kynnyksen palveluja, opastusta,

Mäntsälän kunta, Toimialan nimi

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194

www.mantsala.fi

kohtaamisia ja tapahtumia kaikille turvallisessa ja avoimessa yhteisessä tilassa. Kirjasto kokeilee uutta, osallistuu myös kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin ja tekee laajaa yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa.

Kansalaisopisto tarjoaa monipuolisia ja erimittaisia kursseja niin lähi- kuin verkko-opetuksena. Taiteen perusopetusta on tarjolla kuvataiteessa, käsitöissä ja baletissa. Kansalaisopiston kurssivalikoimaan vakiintuu lukuvuosittain muutama opintopistekurssi. Kansalaisopisto ottaa huomioon paikalliset sivistystarpeet: tarjolla on kursseja sekä lapsille että aikuisille, ja myös maahanmuuttajille ja vammaisille tarkoitettujen kurssien tarjontaa selvitellään.

Hankkeet

Mäntsälän kansalaisopisto on mukana OPH:n LaKe- hankkeessa ESTEET NURIN! - Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja osallisuus opistoissa. Esteet nurin- LaKe hanke alkoi 1.8.2023 ja se jatkuu 30.6.2025 asti. Hakijana ja hankkeen koordinoijana on Kuopion kansalaisopisto. Yhteishankkeessa ovat mukana Kuopion ja Mäntsälän kansalaisopistojen lisäksi Joensuun seudun kansalaisopisto, Kotkan opisto, Tampereen seudun työväenopisto, Tornion kansalaisopisto ja Wellamo-opisto. Keski-Uudenmaan kansalaisopistojen yhteinen Me polutamme –hanke jatkuu 30.6.2024 asti. Me polutamme- hankkeessa ja sen jälkeen koulutamme tuntiopettajia osaamisperustaisten kurssien laadinnassa.

Vapaa-aika ja hyvinvointipalveluiden hankkeita ovat Starttivalmennus, Mäntsälä Liikkuu 2025, Harrastamisen Mäntsälän malli ja Etsivä nuorisotyö.

Riskit ja epävarmuustekijät

Koulutetun henkilökunnan saaminen koko palvelualueelle ja tilojen riittämättömyyteen liittyvät haasteet. Kuinka paljon kuntalaiset haluavat käyttää kansalaisopiston palveluja?

Koulutetun henkilökunnan saamiseksi yhteistyön tehostaminen HR:n kanssa on tärkeää samoin rekrytoinnin houkuttelevaksi tekeminen.

Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen

Markkinointia ja omaa toimintaa tulee tehdä tutuksi tehostamalla tiedottamista kohdennetusti, jalkautua kuntalaisten keskuuteen ja tiivistää yhteistyötä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Positiivisen ja kannustavan toimintaympäristön luominen. Otetaan käyttöön uusia innovatiivisia työtapoja.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	Enn 2023	TA 2024 Itk	KS 2023	TS 2025	TS 2026	TS 2027
1 000 €									
Toimintatuotot	442	483	483	483	483		433	433	398
Toimintakulut	-3 175	-3 611	-3 611	-3 611	-3 694		-3 749	-3 805	-3 863
Toimintakate	-2 734	-3 128	-3 128	-3 128	-3 211		-3 316	-3 372	-3 464
Toimintakulujen muutos %		14 %	14 %	0 %	2 %	-100 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		14 %	14 %	0 %	3 %	-100 %	3 %	2 %	3 %

Mäntsälän kunta, Toimialan nimi

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194
www.mantsala.fi

Investoinnit

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	TA 2023	TA 2023	Raami 2024	TA 2024 LTK esitys	Muutos Raami vs. LTK	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta									
Irtain omaisuus									
Tilojen kalustaminen									
Vaarojen ja riskien arvioinnin muk. investointitarp. ja ops mukainen kalustaminen	Menot	-15 000	-15 000	-15 000	-35 000	20 000	-35 000	-35 000	-35 000
Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän hankintakulut	Menot	-15 000	-15 000		-45 000	45 000			
Koskenrannan päiväkodin (Amanda) ensikertainen kalustaminen	Menot -660 000	-150 000	-150 000	-30 000	-30 000				
Sivistyslautakunta yhteensä	Menot	-180 000	-180 000	-45 000	-110 000	65 000	-35 000	-35 000	-35 000
	Tulot								
N	Netto	-180 000	-180 000	-45 000	-110 000	65 000	-35 000	-35 000	-35 000

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen investoinnit vuodelle 2024 kohdistuvat opetuspalveluissa vaarojen ja riskien arvioinnin sekä opetussuunnitelman mukaisiin kalustamistarpeisiin yhteensä 35 000 euroa. Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän hankintakuluihin on varattu 45 000 euroa. Koskenrannan päiväkodin Amandan ensikertaiseen kalustamiseen on varattu 30 000 euroa.